

נחרצות, אך דומה שהממצאים מצדיקים את קביעתם כפיוטים ספק-קליריים. יוצא מכלל זה רק פיוט לו, שכנראה אינו מגלה קשרים קליריים כלשהם. אכן, בשונה משאר הפיוטים הנידונים כאן, בפיוט לו אנו מוצאים שימוש במילות קבע, המופיעות בצפיפות רבה, וכבר קבע פליישר כי ניכר מכך שאין הוא מעשה ידיו של הקלירי.²³³

לבסוף, ראוי לציין גם כאן את פיוט ס בקורפוס שלפנינו. פיוט זה אינו חתום כלל, אך לשון המחרוזת האחרונה שלו זהה במידה רבה ללשונה של מחרוזת קלירית אחרת, מן הקדושתא 'אסירים אשר בכשר שעשעת':

פיוט ס (טורים 21-24)	'אסירים אשר בכשר שעשעת' ²³⁴
שְׁכַנְךָ שׁוּב לִיפּוֹת שֶׁם תִּשְׁכַּן יֵצְאוּ בְּתוֹעֲפוֹת בְּפֶסֶח תִּחְזַק יָדִים רְפוֹת תִּפְסֹחַ עָלֵינוּ כְּצַפְרִים עֲפוֹת	תִּמְנוּ בְּרוּחַ זִלְעָפוֹת תִּמְיָמִים כִּי־צֵאוּ בְּתוֹעֲפוֹת תִּחְזַק יָדִים רְפוֹת תִּפְסֹחַ עָלֵינוּ כְּצַפְרִים עֲפוֹת

על בסיס מקבילה זאת ניתן להגדיר את פיוט ס כספק-קלירי.

3.3.3. פינחס הכהן

קיימות שתי ברכות מזון מפויטות המיוחסות לפינחס הכהן על פי חתימותיהן. הראשונה היא פיוט קסח, החתום באופן מפורש 'פינחס הכהן חזק' בחטיבתו השלישית. השנייה (פיוט קצג) חתומה 'פינחס חזק' בלבד (בסטרופות הסיום המדומות), אך על פי הכללים שהציבה ש' אליצור במהדורתה לפיוטי פינחס, גם החתימה הסתמית 'פינחס' מספיקה כדי לקבוע ייחוס ברור לפינחס הכהן, אלא אם כן קיימים סממנים אחרים המטילים ספק בכך.²³⁵ ואכן, שני פיוטים אלה נכללו במהדורתה הנזכרת.

הַנְקָרָאָת שְׁכוּלָה / חוֹפְתָה חוֹפֶף בְּאַהֲבָה כְּלוּלָה / זֹאת אֲשֶׁר מֵאַבְקַת רוֹבֵל רוֹבְלָה / קָשׁוּב תִּקְשִׁיב קוֹל חֲתָן וְקוֹל כְּלָה' (לארבעה טורים הנמצאים בקדושתא הקלירית 'אהבת נעורים' (ראה עליה בהערה 222 לעיל): יְעוּד לֹא תִקְרָא שְׁכוּלָה / דוּד עֲלֶסָה בְּאַהֲבָה כְּלוּלָה / יִפִּי אֲבָקַת רוֹבֵל מְרַבְלָה / הַשִּׁישָׁה בְּמִשׁוֹשׁ חֲתָן עַל כְּלָה' (פליישר, שירת הקודש, עמ' 157). ולבסוף, לגבי פיוט רג יש לציין לציור הייחודי של לולבים כמטפורה לצאצאים: 'לולבים בְּשִׁנֵּי אֲחִיּוֹת יִפְרִיחוּ' (טור 26), העולה גם בקדושתא הנ"ל: 'לולבי נְבוּאָה וְסִגְנִי כְּהֵנָה כִּי־כָבֵד תַּעֲמִיד כְּלָה' (פליישר, שירת הקודש, עמ' 161).

²³³ פליישר, קטעים ב, עמ' 24: 'קטע זה אפשר שיש בו שימוש שופע מדיי במילות קבע מכדי לאפשר ייחוס זה. סביר שהוא מעשה ידיו של פייטן מאוחר יותר'.

²³⁴ פרנקל, מחזור פסח, עמ' 112, טורים 21-22.

²³⁵ אליצור, פיוטי פינחס, עמ' 22.

3.4. תקופת הפייטנות המזרחית המאוחרת

ניתן לייחס כמה ברכות מזון מפויטות בקורפוס שלפנינו לפייטנים בני תקופת הפייטנות המזרחית המאוחרת, כגון יוסף אבן אביתור, יהודה הלוי בירבי הלל ושמואל בירבי הושענא. כמו כן, בכמה ברכות מזון מפויטות נוספות ניתן לאתר סממנים סעדיאניים, המעידים על שייכותן לתקופה זו. לבסוף, בסך מסוים של פיוטים נוספים ניתן לזהות מאפיינים של הסגנון המרכזי של תקופת הפייטנות המזרחית המאוחרת, וניתן לשער שרבים מהם אכן נכתבו בתקופה זו.

3.4.1. יוסף אבן אביתור

ישנם שלושה פיוטים בקורפוס שלפנינו שניתן לייחסם ליוסף אבן אביתור. ראשית, יש לציין את פיוטים קטז ו-רלב, החתומים 'יוסף'. נוסף על החתימות, סגנון הפיוטים עולה בקנה אחד עם סגנונו של אבן אביתור בכלל, ואף ניתן לאתר מקבילות הדוקות בין הניסוחים בפיוטים אלה ובין ניסוחיו בפיוטיו האחרים.²³⁶ על אלה יש להוסיף את פיוט יד, המיוחס במפורש ל'ר' יוסף' באחת משתי העתקותיו. אמנם לשונו של פיוט זה קליל יותר והקריאה בו אינה מזכירה מיד את דרכו השירית של אבן אביתור, אך קיימת זיקה ברורה והדוקה בינו לבין לשתי ברכות המזון המפויטות האחרות של אבן אביתור, הן בתבניתו והן בניסוחו.²³⁷ נוסף על כך, יש לציין כי הפיוט הועתק (בכ"י ב) יחד עם פיוט קטז, ועל ידי אותו סופר שהעתיק את פיוט רלב.

3.4.2. יהודה הלוי בירבי הלל

יהודה הלוי בירבי הלל פעל בארץ ישראל בתקופת הפייטנות המזרחית המאוחרת,²³⁸ וניתן לייחס לו את פיוט קלו בקורפוס שלפנינו. הפיוט חתום 'יהודה' והוא מועתק בסמוך לפיוט אחר החתום בצורה מפורשת יותר 'יהודה הלוי חזן'; ואכן כבר ציין זולאי שניתן להניח שברכת מזון מפויטות זאת היא מפרי יצירתו של יהודה הלוי בירבי הלל.²³⁹

²³⁶ על מאפייני הסגנון האביתורי בפיוטים אלה ועל התקבולות שביניהם ובין פיוטיו האחרים ראה גרנט-שמידמן, אשר אחד עשה, עמ' 84-90.

²³⁷ על הזיקה שבין פיוט יד ובין שני הפיוטים האביתוריים האחרים ראה גרנט-שמידמן, אשר אחד עשה, עמ' 90.

²³⁸ על פייטן זה ראה זולאי, ארץ ישראל ופיוטיה, עמ' 198-200.

²³⁹ זולאי, ארץ ישראל ופיוטיה, עמ' 198.